תאריך הורדה: 10 יולי 2026. מקור: עמוד 6, הצפה, 11 ינואר 1957 *** מתוך אתר עיתונות יהודית היסטורית, הספרייה הלאומית ואוניברסיטת תא

א. בר־גמליאל

אלג'יריה וישראל

(מאת סופרנו באלג'יר)

מתנות ל„חג המולד"

בימי סוף השנה האזרחית, רחובותיה הראשיים של אלג'יר שוקקים חיים. ב־שעות הערב המוקדמות הצפיפות גדר־לה, וים של ראשים מואר באור חלר־נות הראווה המקושטים. הכל הוציאו את חסכונותיהם מכל השנה, לערוך קניות לימי־החג. חנויות הצעצועים גדושות בובות קטנות וגדולות, מכר־ניות ורכבות, מכונות הסרטה קטנות, וצעצועים אחרים הממונעים באמצעים טכניים והשמליים. חנויות כל־בי הקדי־ש קומות שלמות למדור הצעצועים; וחנויות ההלבשה הציגו את מיטב ה־אופנה במחירים נמוכים. קניית מת־נות לילדים לכבוד „פר נואל" הגי־עה לממדי פולחן. לגבי אלג'יר נמצא עיסוק ינושא לשיחה, ואילו הגברים ממלאים את ה„ברסרי", הבארים הק־טנים המצויים פה לרוב ובכל פינה, לשחק בקלפים, ללגום כוסית „אניזט" ולחטוף שיחה קלה על חדשות הס־פורט האחרונות. בימים אלה גדושים בתי הקאפה על גדותיהם, שכן הסטודנ־טים קיבלו חופשה ארוכה לחג המולד.

באלג'יר רבים הסטודנטים, הלימודים בגימנסיה ובאוניברסיטה הם חינם, ו־בני אלג'יריה מעדיפים לימודים מע־ורדה. יש מהם שמאהבת הלימודים, עוזבים את הגימנסיה אחרי גיל עש־רים, לאחר כמה וכמה שנים של נס־יונות לעבור את בחינות הבגרות.

זר המבקר בימים אלה ברחובות אל־ג'יר, מדמה בנפשו כי הציבור האלג'י־ראני, אין מאושר ממנו. איש תחת קו־רתי בית קאפה ואשה תחת קורת מס־בחה. אולם ברגע שנוטל הזר לידו את העיתון, יעמוד נדהם מול שלוות ה־נפש של יושבי הקרנות; יעמוד נדהם נוכח ממדי המרד באלג'יריה. מעשי־טירור אכזריים מקפיאי־דם, מארבים בדרכים, ירויות בערים, פצצות־זמן ו־ריקת רימונים. רצח נשים וילדים ב־משקי איכרים, והבלה בכל רכוש ש־בעליו אירופאי. מפאת ריבוי החומר, מכנסים העיתונים את ענייני הטירור במדור הנקרא: „טרוריזם", שלעתים קרובות תופס עמוד נפרד בעיתון. אף על פי כן, בבית הקאפה לא ירים איש את עיניו מעל הפיסת הקלפים ולא יפ־סיק ממשחקו כדי להציץ בכותרת ה־עיתון כ... א הביא זה עתה לקא־פה. מעשי הטירור אינם מעניינים יו־תר מסיפור בלשי אחד הדומה למשנהו. התושבים אינם מוצאים עניין לדוש כ־טירור החוזר ונשנה מדי יום ביומו. ומעשי טירור בקונסטאנטין, עיר במר־חק 400 ק"מ, אינם מעניינם של בני אלג'יר. יושבי הקרנות לא יזדעזעו, כל עוד מעשי הרצח והטירור לא איר־ע ברובע שלהם ומכונית המשטרה לא עברה בצפירה ליד בית הקאפה. האל־ג'יריאנים נותנים מבטחם בצבאם המ־פואר, והמלחמה היא מעניינם של נע־ראלים, ושומה עליהם שידעו לנהלה כראוי.

התקוממות הסטודנטים ופצצות בכנסיות

כל המאורעות אינם מוציאים את האלג'יריאני משאננותו, עד שמגיעים לשאלת אלג'יריה. הסטודנט העומד ב־„ברסרי" ומשחק במכונת שעשועים חשמלית ושקוע בה כבתוך עבודת אל־ה־ן, יזדעזע ירפה ממנה בהיפה, רק באותו רגע שיכריז מישהו כי אלג־ריה אינה צרפת. כשמעוררים נקודה רגישה זו, מתקוממת כל הפאטריוטיות הצרפתית. עקרון זה, שאלג'יריה היא צרפת, הוא יסוד מוסד שאינו ניתן ל־ערעור, לא במבחן המציאות ולא על פי כללי ההגיון, — אקסיומה הטכ־עה בדם הצרפתי־האלג'יריאני.

רצח נשיא ראשי־העיריות באלג'י־ריה שאירע בשבת בשבוע של סוף השנה, היוה זעזוע לאחד מעמודי הי־סוד של קרון: „אלג'יריה היא צר־פת". הנשיא מר פרוג'ר בן 74 רצח בפתח ביתו, ברחוב הראשי של אלג'יר. הנשיא, ראש עיריית ביפארנק, של־עצמו עיירה ע"י אלג'יר, יצא יבל־עת בגלוי נגד תכניות הממשלה ליוי־תורים למורדים. מר פרוג'ר הוא ש־אירגן בפברואר 1956 את ההפגנות נגד ראש ממשלת צרפת מר גי מולה, ב־שעה שבא לאלג'יריה על מנת לשוחח עם מנהיגיה.

רצח מר פרוג'ר שפגע בנקודת ר־תורפה של בני אלג'יר, עורר התרג־שות עצומה בין ההמונים. להלוייתו נאספו אלפי אנשים. האווירה התחמ־מה; צעירים פאטריוטים שרו שירים ל־אומיים יקראי קריאות: „אלג'יריה ל־צרפת". התקרית הראשונה אירעה, כאשר קבוצת סטודנטים עקרה תיק מהומה ורעש את השלט של הקונסר־ליה האמריקאנית — מעשה סמלי המ־ביע את זעם הצרפתים על ממשלת ארצות הברית שהעמידה את נאצר על דגלון. אחר כך פשטו קבוצות של צעירים, בכל דרך ההלוייה, לרחיבות צדדיים והפכו ושרפו מכוניות שבעלי־הן מושלמים. המלאכה היתה קלה, כי המכוניות נושאות שלטים בשם בעלי־הן. בהמשך מסע־ההלוייה נתרבו זק־ורות שהשתתפו בפרעות, ומושלמים שעברו לתומם, הוכו וחטיות נפרצו ו־נשדדו. כשלמי ההתגרה בקבוצה צרפתית נרצח במקום על ידי צרפתי שנשא נשק רכיב בין האזרחים הצר־פתים הנישאים נשק להתגוננות בפני טירוריסטים. המשטרה והצבא מתעל־מים משובדה זו ראינו אחפשים בכליהם של איר.פאים.

התגובה הדחופה של המורדים להת־קיממות ספונטאנית זאת, היתה — פצ־ד שהונחה בקבר הפתוח במזל רב. התפוצצה הפצצה בסרם הגיעו המל־ווים לבית הקברות אך בשעות הל־ילה הניחו המורדים שבע פצצות במקו־מות שונים בעיר שגרמו לפציעתם של 4 אנשים. אחת מהפצצות התפוצצה בבית המדרש לרבנים העומד בבית־ני. כל נזק לא אירע. ופניה לפצצה נזרק בשעת מנוסתו לאחר מעשהו. פצצה זו גרמה להשערות הנהושים בין יהודי אלג'יר הגירסה המקובלת היא, כי הטירוריסט ביקש לחיסול מרפצצה ולכן הניחה בבנין בלתי מ־מיר יריק מאדם.

לאחרת התקוממו הורו המורדים והגיבו שנית בשירת פצצות סמליות שהיכו בארבע כנסיות, ביניהן, א־תידראלה של אלג'יר. הפצצות לא גר־מו לקרבנות, רק לנזק ברכוש אך גדמו להתרגשות עצומה ההמונים, אף על פי כן לא בא כל המשך טפ־סאני או מאורגן לפרעות נגד מוש־למי הטירוריסטים המשיכל במעשי טירור, הטלת רימונים ופצצות בשעות ערב בריבעים מעורבים ובפרברים, ההמונים שבו למלא את בתי הקא־פה. ערב הג המולד הבטיח נציב אל־ג'יריה מר לקוסט בשידורו על כלי האתר, כי „אלג'יריה לעולם תהא צר־פת". וכל ע אלג'יריה צרפת — שר־תי „אניזט" ומצפים לימים טובים שיבואו.

לקראת שנת 1957

שנת 1956 הביאה את הטירור אל ת־ריס, מה תביא שנת 1957 בכנפיה?

מאז פרץ המרד באלג'יריה פני שנ־תיים בהרי ראס המיעורים, הלך ר־התפשט מהיערות אל ההרים, מההרים אל הדרכים והכפרים, ובשנה זו עבר המרד גם אל הערים הגדולות ובמיר־חד אל הבירה אלג'יר. ומכמה אלפי חיילים שהגו באלג'יריה גדל מספרם למאות אלפים, ה... עציב הגנת אלג'י־ריה — למיליונרדים של פראנקים צרפתיים המכבידים על תקציב הפ־דינה.

בהרים הצליח הצבא הצרפתי להכ־ה מכה רבה את המורדים, שהיו מ־אורגנים ביהידות צבאיות ואף לבשו מדים. אופטימיזם שרר בהודעות ה־ראדיו והעיתונות. לשיא השמחה ה־גיעו כאשר באורה מקרי הצליחו ה־שלטונות לכלוא את המשת מנהיגי ה־מרד. המכות הרצופות היו קשות ר־הביאו כנראה למבוכה בשורות המור־דים. מנהיג המורדים בהרי אוראס נכ־נע, וקרא לחבריו למסור את נשקם. בתקופה זו נכנעו מספר מנהיגי מש־נה, והעיתונות נתנה לכך פרסום גדול. אך המורדים לא הניחו את נשקם ומובך משקל הטירור עבר מן ההר אל העיר. באלג'יר עצמה הונחו בתקופה זו פצ־צות־זמן בשני בתי קאפה גדולים ב־מרכז העיר. בהתפוצצויות אלו נהרגו 8 איש ונפצעו למעלה משלשים: 15 מהפצועים נקטעו איבריהם. עיתו־נות והקהל הצרפתי הצביעו על כך כ־צעד של טירוף על סף יאוש. למעשה, הכריזו העיתונים, גם המושלמים רו־צים בשקט ובשלטון הצרפתים. אלא שמיעוט תחת השראה זרה, כופה את דעתו בכוח הטירור והנשק.

מלחמת סיני והקומוניסטים

בהדמנויות רבות ציינו בעיתונות, כי הטרוריזם אינו מעניינם של ה־צרפתים המושלמים, ולולא מצרים ומע־היגה עבדול נאצר, — מרד זה לא היה קם ולא היה קיים. ומצרים עצמה סיפ־קה את ההוכחה הדרושה, בשעה שהצ־בא הצרפתי תפס אניית נשק שספינה היו מצריים, כשהדרך כי קצינים מצ־ריים שלחו אותם לביצוע משימה. זו, בשעה שנאצר הלאים את התעלה כי־נוהו בשם „היטלר", ללמדך שדיקטא־טור זה הוא אויב הגדול הראשון של צרפת. האויב המשותף הידק את ידידות ישראל—צרפת, ובעיתונות ה־מקומית מסרו לעתים קרובות מאוד הודעות מישראל בדיוק ובהרחבה. הת־עניינותם בפשיטות ה„פידאין" בישר־אל היתה מרובה יותר מהתעניינות ישראל במרד האלג'רי. כשפתחה יש־ראל בקרב סיני, השם „ישראל" לא היה זר לאלג'יריאנים. וכשקרא קריין ראדיו אלג'יר את ההודעה ממשלת יש־ראל על התקפת מרכזי־הפידאין, לא הפתיעו הקרבות את בני אלג'יריה ה־צרפתית, כשם שהפתיעו את ציוני אמ־ריקה ובריטניה. הצלחתו המסחררת של צה"ל בשדה הקרב, הרגיזה את בני אלג'יריה מהכלים. הכותרות נכתבו ב־אותיות מאירות עינים, ההודעות נמ־סרו בהרחבה, מפות סיני בהיצים מ־סומנים הודפסו מדי יום ביומו ותמר־נות משדה הקרב נדפסו בהבלטה. ה־מרד בהונגאריה, — הונה בקרן זוית. לא היו שני אנשים משהחיים שפסחו מלהזכיר את ישראל. „ישראל" — נשאה בפי כל. את היהודים עבר גל של גאווה, וזה את זה ברכו ב„הזק וב־רוך". באלג'יריה הטירור פסק כליל. מעין שיתוק תקף את מפקדי המרד. כאשר הפציצו הבריטים את תחנת ה־שידור המצרית, ושוב לא עלה בידי המושלמים להאזין לסיפורי הבדים מ־קאהיר, נבוכו מפני האמת ששודרה בתחנה הערבית של ראדיו אלג'יר. נ־כר היה ריח עצבות ודכאון השורה על פניהם והמושלמים כהרגלם העדיפו את השתיקה משיחה.

אולם בעת שנתפזר עשן הקרבות ונתברר שנאצר עומד על מכונו, הת־אוששו גם המורדים. ראדיו קאהיר המ־שיך בבדותות ובאלג'יר שוהחו טושל־מים על אלפי המתנדבים יהודים שה־גיעו למצרים. המרד עדיין לא נרפא מהשיתוק שאחזו, עד שבאו הקומוניס־טים לעזרה. הקומוניסטים סללו דרך טירור חדשה: פצצות שעון. מעבדה לפצצות שנתפשה הובילה את עקבות המשטרה לתא קומוניסטי. באחת ה־מעבדות נתפסו 3 קומוניסטים בעלי־שם יהודי מצלצל. קומוניסט אחר נתפס בשעת מעשה כשביקש להטמין פצצת זמן במכון הגאז באלג'יר. הקומוניסט נדון למוות. מאסרים המוניים בוצעו בין הקומוניסטים וקומוניסטים לשעבר. ברשימות היו גם שמות יהודיים. עם ריבוי פצצות השעון הציבה המש־טרה שוטרים בתחנות השמלית. לפ־גי דלתות הנויות הכל־בו, במשרדים ממשלתיים, הבודקים בכליהם של הנכנ־סים, אירופאים מושלמים כאחד. בת־קירת המשטרה נתברר כי את הפצצת בבתי הקאפה שבמרכז העיר, הטמינה אשה בלונדינית בתוך סל קניות רגיל. ברחובות הודבקו כרוזים: „שהרור אלג'יריה ע"י צרפת" — לרמוז שה־שיחרור ע"י המורדים הוא שיהרור הנעשה על ידי מדינה אחרת. בכרוזים אחרים הועלו עובדות, סקירות וקאריי־קאטורות, המוכיחות את הקשר של ברית המועצות עם המורדים.

(סוף בעמוד ב)